

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádůz vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Není populárnějšího spisovatele z našich novodobých literátů nad zemřelého Jaroslava Haška! A právě tak není populárnější literární figury nad jeho Švejkem. Švejk se vžil nejen pro svůj bodrý a samorostlý humor (jenž byl často zneužit a vykořistišen!), ale hlavně proto, že byl krajně upřímným typem našeho člověka za války.

Jaroslav Hašek.

Opatrníkem, chytráčkem, s podstatou stárodávného českého sedláčka, který vida, že nemůže zjevně revoltovat, konal podzemní krtci práci. Nemohl-li lámat a přeskakovat jako naši bojci za hranicemi, tedy podléhal, obcházel, uhýbal se, kličoval, zrazoval, neboť zbraní otroka je zrada. V očích mu zářilo nebe, zatím co v nitru bouřila se krev a žluč a rozum se už mátl myšlenkou spravedlivé msty... Ale o tom bylo už konečně psáno a bylo to též uznáno. Haškův »Dobrý voják Švejk« je vzácným dokladem naší domácí psychologie za války. Nám, kteří známe Haška i Švejka, jde o něco bližšího. Chceme jít oběma — neboť Hašek a Švejk jedno jsou, jako když dva prameny v jeden splynou — až na ledvi. Chceme osvětliti vojenský život Haškův a podati tak nejen zajímavý příspěvek k jeho životopisu, ale též k jeho literární tvorbě. Neboť je-li, jak jste pevně přesvědčeni, Švejk sám Hašek, pak budete zajisté též věřiti, že i ostatní figury hemžící se kolem něho, existovaly a nebyly pro knihu jen tak smyšleny. Ano, všichni žili a dosud žijí, jen Hašek odešel, aniž by promluvil poslední slovo. Tím důležitější bylo jít po pramenech, vrátit se do minula a sebrat tento materiál, aby bylo zjevno, jak Hašek tvořil. Ze ke všemu měl pravdivý podklad a měnil-li, tedy jen proto, aby to podklad a měnil-li, tedy jen proto, aby to či ono vyniklo, neb nic se nerodí tak působivé, jako jest to v knize či dramatě. Dokonati to,

děj i postavy, jest povinností a věcí umělecké mohoucnosti autora. A tu jest síla Haškova talentu: z pestré motanice válečného života dovedl vybrati a vtipně dokreslit řadu postav tak znamenitě, že budou věčně žiti. Napsal jsem dokreslit, neboť některé originály Haškových figur se zlobí, že je Hašek zkreslil a »udělal jim ostudu«! Ať prominou, Hašek přece jinak nemohl, vždyť namaloval tak i sama sebe! On musel nejen svět rozesmátí, ale musel se mu též vysmátí sám, bodře, srdečně vysmátí! Podívejte se na něj — vidím ho tak, jak ho malíř Lada výborně maluje s božským klidem a naivním taškářstvím v myších očkách — to přece není sám »Jarda«, to on se tak zpracoval, tak znamenitě zpracoval, až se sám nad sebou zachechtal. Ale je to přece on, to všichni cítíte, je to on po onom psychickém procesu, když přijal do své povahy všecky potřebné vlastnosti našeho člověka za války a svůj humor štěpil humorem kamaráda Strašlipky, věrného »kriegskolegy« a »pucfleka« obrlájtnanta Lukáše.

A tu přicházíme k zajímavé věci: proč i tohoto Strašlipku, kamaráda ze všech nejlepšího, s kterým se dal i zajati, nepojal do kruhu ostatních postav, které tak dobře vyličil? Proč pro vojenské sluhy oberlajtnanta Lukáše zvolil si zcela jiné figury? Aby uplatnil rys »žroutů-nenasytů« (Baloun) atd.? ... Zajisté ne, ty by Hašek jinak též přivedl na scénu, ale proto, že Haškův Švejk je z velké části Strašlipka sám, onen nevyrovnatelný »klídas«, člověk jako hora vysoký, žvanící své nepřekonatelné povídky: »To byl jednou jeden« — atd.... Budeli někdo namítati, že vzor tohoto neúmorného žvanila je vzat z angl. světového románu Dickensova »Klub Pickwicků«, musím jen pokrčit rameny a hádati na prapodivnou analogii, neboť Strašlipka, jak možno dosvědčiti, takový byl a je a Dickensův román nečetl, aby si vzal z něho příklad. Ostatně: neměl-li by vlastní fond tohoto humoru, byl by mu onen vzor asi málo platný! Ze to dovedl, potvrzuje Hašek sám v jedné básni, kterou dále otiskneme, jakož i šikovatel Vaněk ve svých vzpomínkách. Rovněž t. č. kapitán Lukáš dosvědčuje: »To povídání měl od Strašlipky —«. A porovnal-li jsem válečného Švejka Haškova se Švejkem předválečným, musil jsem přiznat vliv Strašlipkův. Když pak jsem letos Strašlipku vyhledal, poznal jsem v něm vskutku takového starého vojáka, jakým jsme za Rakouska říkali »starí bozi«, »mazáci«, »těžká váha« atd., kteří nikdy nikoho nezarmoutili a kteří toho věděli tolik, že mohli »dávat na hubu koncerty«.

Způsob Haškova tvoření postav mohl bych doložiti kromě jiných též štábním šikovatelem Vaňkem, z něhož udělal starého »dělesloužícího opilku-rechňáka«. Vaněk byl však 30letý záložník, drogista z Kralup, šikovný voják, který se dovedl »ulejavat« a »ulejvákum« pomáhat. Leč nechám za něj mluvit jeho zápisky.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Nemohu minouti charakteristiku dvou osob, k níž bych se asi dál stěží dostal. Jsou to major Wenzel a hejtman Sagner. Zvláště poslednímu věnuje mnoho pozornosti; hovořili o jeho opatrném češtství a jeho povaze: »Hejtman Sagner je chlap všemi mastmi mazaný — tu mi, staří vojáci, kteří jsme s ním vojákovali, zrovna nadskakujeme, neboť jest to znamenitě řečeno. Hejtman Sagner vystoupí v našich vzpomínkách jako živý: elegantní, vysoký, přísný i dobrý, Čechy protežující, neuškodil-li sám sobě...«

A nadporučík Lukáš? Takový byl: přísný, nebojácný, přímý, vědomý své odpovědnosti, obávaný i vážený (neboť jeho povaha vylučovala lásku druhého), rodem Pražák, který nebyl ani Čech ani Němec, ale spravedlivý voják, jakých bylo mezi rak. důstojníky málo. A proto nebyl ani od těchto obliben. Co se jeho soukromých záležitostí týče (ženské v I. a II. dílu), tu si ho Hašek notně »půjčil« — což také Lukáše s počátku velmi roztrpčovalo — ale v celku je nejsympatičtější figurou v celém díle. Než o tom dále v rozhovoru s ním samým.

František Strašlipka,
Haškův kamarád a voj. sluha nadpor. Lukáše.

Nejcennější doklad, s jakým v této práci přijdeme, jsou dosud netištěné a neznámé verše Jaroslava Haška, které psal v poli na ruské frontě r. 1915. Jest jich hodně, celá sbírka, cyklus asi o třiceti zpěvech, v němž ličí svou vojenskou pout od vyjetí pochoduvého praporu z kádru až do času krátce před svým zajetím. Vedle známého humoru Haškova jsou v nich zachyceny postřehy hrozné skutečnosti, dojmy a myšlenky vojáka, trpícího ne tak svou vlastní bídou, jako bídou svého bližního, jejichž reflexe probleskují i ve »Švejkovi« (»Neexistují hrdi. nové, ale jatečný dobytek a řezníci v generálních štábech...«) a vzbuzují úžas, pomyslím-li, kdyby tak »Švejk« a tyto verše byly otištěny před koncem války. Verše má uschovány kap. Lukáš, pro nějž je Hašek sám pečlivě opisoval do vázaných zápisníků. Střeží je jako vzácný poklad a jen podútklivé žádosti nám některé opsal. Ostatní zapůjčil nám p. J. Vaněk, který si je z Haškových pravopisů sám opisoval.

Pečlivé uschovávání těchto věcí bylo též příčinou, že teprve teď opožděně vychází na svět. Působilo tu též, že přátelé Haškovi válkou byli rozehnáni do všech končin vlasti i ciziny. Teprve když nalezl jsem kap. Lukáše, našel jsem jeho pomocí i ostatní hlavní druhy: Vaňka a Strašlipku. Jsou — až na Strašlipku — moji dávní známí. Vojákoval jsem s nimi hned za mírové vojny a posléze též za války u 91. p. pl., u kterého též sloužil Hašek. A poněvadž znał jsem i Haška, odhadl jsem se k napsání těchto rádků, jejichž účel jsem již dříve vysvětlil. Abych věrně a souvisle zachytíl Haškův život u 91. p. pl. a doložil též předešlá tvrzení, shrnuji vzpomínky své i mých přátel v následující formě, kterouž hodlám skrovně přispěti k životopisu našeho populárního humoristy.

*

Bylo to, tuším, na jaře r. 1915 po přeložení 91. p. pl. z Č. Budějovic do Brucku, po česku Mostu nad Litavou v D. Rakousích. Vlastní »lágr«, vojenský tábor, byl už v Maďárii. Nechci vzpomínati na »příjemnosti« této posádky. Bylo to vyhnanství...

Z těch prvních dnů v »bruckém lágru« vybavuje se v mé mysli tato momentka. Před barákem, v němž byla umístěna »marodka«, vidím v shluku smějících se vojáků mlého »Jardu« (Haška) rozpáleného horkem i alkoholem. Někam ho vedou. Kam, není mi již jasno. Jen tolik se pamatuji z vypravování vojáků, že Hašek měl jít k »supavitě«, už prý to tak bylo zařízeno, ale k prohlídce přišel opilý a »obrarztoviček«, aby mu »vylíhal p—«. To ovšem bylo příliš silné a proto šup s ním zpět k maršce. A Hašek šel klidně, jen když udělal něco nehotzázného, udivil kde koho a pobavil kamarády »maníky«...

Tehdy byl, jak jsem později zjistil a jak mi i nyní potvrdil kap. Lukáš, Hašek u »marškompanie«. Na obulené dveře voj. baráku napsal:

»Já se tu nic nebaví
v tom baráku smradlavém —«

A vojáci po něm zpívali v nápěvu staré národní písni »Já se ještě podívám—« další úchvatné dvojverší:

»Utrhněte mi hlavu,
ať mám řádkou zábavu —«

Ale před »abmaršem« utekl. Hledali ho v Brucku (Mostě) po všech hospodách, až třetí den nalezli ho někde ve stohu. Vyspával opici. Major Wenzel, známý ztřeštěnec, k němuž se ještě vrátíme, učinil na něj »štráfanzeige«, neboť byla to už druhá či třetí deserce. Nadpor. Lukáš — tu pojmenávám, že Lukáš Haška nevyhrál v kartách, nýbrž že Hašek byl vojensky řádně přidělen k jeho setnině — vzal si Haška stranou a domlouval mu, aby už nepil, že se tím »chlasterem« zabije, že beztak vypadá už choře. Hašek sklíčeně pokyvoval hlavou a slíbil, že se polepší.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Tak odjeli do pole na ruskou frontu. Na pochodu k St. Samboru povýsil na »kvartýrmachra«, proto, poněvadž se opravdu dobře choval a tvrdil, že zná Rusko už z »civilu«. Rusky mluvil. Před tím se držel u t. zv. »Viehtreibkomanda«, byl honákiem dobytka.

»Tehdy« — rozpomíná se kap. Lukáš — »byli jsme v jednom místě, nemohu si už vzpomenouti, jak se jmenovalo, a tam našel Hašek zápisník soudního písáře, do něhož si tento zapisoval od koho a za co bral úplatky. Chacha — měl z pekla štěstí ten chlapík! Hašek ten zajímavý materiál zveršoval — počkejte — hned to najdu! ...«

Nadporučík Lukáš.

Kapitán Lukáš sáhne po zachovalém zápisníku, listuje v něm, vidím trochu zašlé, tužkou psané okrouhlé písmo, až zvolá: »Tu — čtětel!«

A já čtu rozechvěně první Haškovy verše:

Jsou švindle různé na tom božím světě!
tak na pochodu za armádou hnát v potu tváře
dobytek
a různou cestou k stejně dojít metě,
pro mužstvo vhodný hledat příbytek.

Však, milý hochu, tou jsem tobě radou,
bys k volům nehlásil se raději,
ač často stejný můž to býti pojem,
přec zanechá to trochu divný dojem.

Jak kvartýrmacher v kraji hledat místo,
kde batalion přes noc bude spát,
a po všich úsměv dívce rekvírovat,
to člověk věru dělal přece rád.

A za tebou, když na trainu se veze
tvůj celý tlumok, ty jsi jako pták,
na Ščeršč to vezmeš přes kvetoucí meze
a chropy trháš, trháš rudý mák.

Pak potkáš sedláky a na vůz k nim si sedneš
jak o prázdninách za dob studentských,
a před vsí zas se klidně s vozem zvedneš.
Jen něco schází: bezstarostný smích.

Je divná nálada po celém zdejším kraji,
ještě tu cítit ze spálenišť dým,
na troskách chat si děti na lopiče hrají.
Lozów tu spálen, Borščow, Burjatin.

Ze města Ščeršče okresní soud stojí,
vše jiné leží v ssutinách,
i katedrála rozstřílená v boji;
ještě tu cítíš střelný prach.

Náš batalion v podvečer sem přišel,
obsadil krátce celý soud,
i místa ta, kdes kdysi jindy slyšel
ponurý rachot ocelových pout.

Kde soudce dříve rozsudky své hlásal,
tam na podiu mnohý spal,
a písář, kde tu žaloby své psával,
si mnohý zdravě zachrápal.

Po ruském plsaři tu poznámky též zbyly:
»Dnes zálohu jsem sobě vzal,
a v kartách prohrál za malinkou chvíli,
čert vezmi — jak to bude dál?«

»Dnes kupei Bachrovi jsem pokutou zahrozil,
rublíků pár jsem z něho vymačkal,
pak celý den jsem po městě se vozil,
a k ránu k soudu donést dal.«

»Včera jsem pil a soudil přísně, řádně,
nějaké bábě napsal epigram,
a večer jsem si zahulal zas ladně,
jak přišel domů, nevím sám...«

»Psal psaní domů Naděždě já svoji,
židovku pěknou zavřít dal,
ta židovka se ku podivu bojí,
když jsem se v noci na ni podlval...«

»Zas úplateček za prodej jsem vydal
vzal malý, bože duši spas!
Zitra si výlet udělám já v Rutki,
pomiluj Hospod každičkého z nás!...«

»Dal nabít jsem já dvěma chlopům v městě,
že z nich mě žádný nezdravil,
a jednomu, že nevyhnul se v cestě,
a večer jsem to oslavil...«

»Zas rublíků pár do kapsy mně padlo,
maličký pogrom včera byl,
mám doma vlno, tabák, nové šaty, prádlo,
sám generál mě pochválil...«

Zde končí poznámky, jak zanechal je chvatně,
když opouštěl svůj zlatý důl;
co vydíst dalo se, to vydíl on statně,
pak do ruky vzal poutnickou zas hůl
a dřív než mu ještě nad tou hlavou ustaranou
kulky hvízdaly,
náš Ivan Ivanič ujízděl z Haliče,
jak když mu hlavu zapálil.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Dále kapitán Lukáš vypráví:

»Hašek mne překvapil. Byl opravdu dobrý voják. Nepil, ačkoliv měl k tomu dosti příležitosti a svým humorem udržoval kamarády v dobré náladě. Nevěřil byste, co to znamená. Nezůstávali-li vojáci mé setniny na těch nekonečných pochodech vzadu, bylo to jen zásluhou Haškovou: chtěli být tam, kde byl on. A on, ačkoliv jsem myslil, že nevydrží, šel stále statně kupředu. Rovněž musím podotknouti, že nebyl zbabělým. Prapodivný člověk! Najednou však provedl nějakou pitominu! Dnes tomu všemu rozumím: šel do Ruska, aby se nechal zajati...«

št. šikovatel J. Vaněk,
známý majitel drogerie v Kralupech n. Vlt.

Za dobré chování byl povýšen Hašek na »gefechtsordonanz« a u Sokalu jmenován dokonce velitelem rekviční patroly. Tu provedl znamenitý kousek. Nadpor. Lukáš octl se se svým oddílem v takové situaci, z níž koukala jen »Sibiř«, t. j. zajetí. Tam se mu přece nechtělo. Proto zavolal Haška a nařídil mu, aby s Rusy vyjednával. Hašek vylezl na zákop a křičel, aby jim bratři Rusové vydali vintovky. A zjistil, že velitelem Rusů je zál. důstojník, nějaký tlustý profesor z Petrohradu, který se v panujícím ve-

dru (bylo to v srpnu) strašně potil. Ihned se na něho obrátil jako na starého známého a domlouval mu, aby šel do Sokalu (města), tam že se potit nebude. Milý profesor váhal, ale když rakouská »15ka« začala bezohledně bít v nejbližším okolí, nechal se svéstí Haškovými »přátelskými« domluvami, ale jen pod tou podmírkou, že mohou podržeti zbraně. Nadpor. Lukáš svolil a za chvíli vedl Hašek sám se šik. Vaňkem ozbrojený houf Rusů — asi 300 mužů — do Sokalu k »regimentskomandu«. Nikdo však nepomyšlil, jaké děsné následky bude tento slavný úspěch míti... Pluku velel potřeštěný major, tehdy už podpluk. Wenzel, který spatřiv přicházení ozbrojené Rusy, spustil kravál, že Rusové udělali »průlom«... Nejen že zbaběle prchl, ale strhnul s sebou i brigádní velitelství, plukovní i brigádní obory — krátce všecko na dvě hodiny za frontou prchalo, šíříc zprávu o průlomu... Těžko bylo pak napravovat situaci a nadpor. Lukáš s milým Haškem měli co dělat, aby z toho vyšli. Vaněk s Haškem byli však zadáni na »velkou stříbrnou«, kterouž také skutečně Hašek za své hrdinství dostal....

Na ústupu od Pogorelců k Chorupanům převedl Hašek celý prapor, o jehož návratu se již pochybovalo, přes řeku Ikvu, vyzvěděv na domácích lidech, kde jest brod. Za tyto činy byl navržen k povýšení a současně žádáno, aby byl Haškovi odpuštěn 3letý žalář, k němuž byl pro deserci odsouzen.

Leč toho se, kromě povýšení na svobodníka, už nedočkal. V září to u Chorupan vlevo od 91. p. pl. u 102. p. pl. »prasklo«, Rusové prolomili frontu. Při ústupu ještě nadporučík Lukáš viděl, kterak Hašek s jeho sluhou a svým nerozlučným přítelem Strašlipkou zvolna vylézají ze zákopu a kterak Hašek ještě pomaleji si obouvá boty.

»Tak rychle, rychle —« volá na oba, »ty »viklkamaše« omotejte si až vzadu!«

A tu mu hodil Hašek poslední vtip:

»Jo, kdybych moh', já mám oteklou nohu, musím si ji utáhnout, abych moh' utíkat —« odpověděl a klidně se obouval dále.

To byl poslední rozhovor nadpor. Lukáše s Haškem. Více se už nikdy neviděli, neboť Hašek se Strašlipkou vyčkali tu příchozu Rusů...

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník řík. Vaňka. — Rozkazovací výkaz. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Hašekova Odyssea.

Když brzo poté protiútokem přišlo se opět v ta místa, nalezl tu nadpor. Lukáš pouze svou rozřezanou koženou tašku, v níž nosil mu Strašlipka proviant.

»Bylo tam právě tolik salámu — vzpomněl — „ti si asi dali!...“

A druhý den přiběhl z ruských linii Lukášů pes, kterého rekvirovali v zámku Torgovici a kterého také Strašlipka vodil. Patrně se mu v ruském zajetí nelíbilo. Škoda, že nepřinesl ještě nadporučkovi dopis od jeho desertérů. Ale i ten přišel. Asi za 3 měsíce přes Dánsko došel nadporučkovi dopis od Strašlipky z Ruska. Prosil za odpusťení, jsou prý toho vinny ty boty. Ale to byl prý u Příbrami jeden člověk, ten taky atd. .... Strašlipka klidně žyanil v dopise jako dřive ústy. A psal i nadpor. otcí do Prahy, je muž kdysi přisahal, že jeho syna neopustí a přivede mu ho z vojny zpět — a zase udával podobenství jako ten, tam, tehdy ...

Hejtman Sagner.

Ano, to byl Strašlipka, příšti Haškův Švejk, nepřekonatelný švadronér ...

Je zajímavé, že když jsem se s ním letos prvně sešel a připomenul mu toto, usmál se a skromně děl:

»A to já tak někdy povídám, to my jsme vedli moc řeči, já, Jarda a řádky Maso ašt., ptáčník z Malé strany, pod podloubím, každé „itě vám tam o něm poví — —“

A už byl v tom, Švejk, živý Švejk, jenže náramně dlouhý ...

Další vzpomínky na Jaroslava Haška jsou napsány podle zápisů stábního škikvatele Vaňka. I on se s počátku čertil na »mlého Haška«, ačkoliv o něm psal doslova dobře. Něco si odnášel musil, byl-li »zupák«. Vaňkovy zápisky mohou se zvláště dobře

Zrovna takový zvuk, tlumený dálkou, byl odpovědi.

Tu počala Magda pospíchat, že ji sotva mohl postačit a Kalaur zůstal s vozem daleko. Pěšina se rozšířila a náhle na jejím pozadí objevil se malý hošek a běžel k nim opakuje neustále své volání, až se stalo zřetelným.

— Mámo, hej, hoj — mámo!

Padl jí k nohám, objal ji co možná nejvíce. Udýchán a zruměný zvedl k ní jiskřivé oči a smející se ústa, až mu spadl klobouk se širokou ohrubou. Odhalil černý, krátečí líný vlas a opálené tváře, zářící zdřívím a životem.

Vzala ho do náruče a přitiskla na prsa. Libal jí, objímal krk; nemluvil, jen výkaly a kříčel radostí.

Zpozorovala ihned, že má naběhlý krk a řekla:

— Pichly tě včely, chudinko!

— Pichly, Bába sbírala med. Já pomáhal.

Co na tom! Slyšel jsem, že voláte a letím ... letím! Víte, tam jsou mladí králiči ... čtyři.

A kde je Lyska?

Ohlédl se a tu teprve zpozoroval Szczepański.

— Mamičko, nějaký pán! — zašeptal.

— Přišel se mnou. Polib mu ruku. Jdi!

Postavila ho na zem. Chvíli se rozpakoval,

a ona bez dechu se dívala na ně.

Szczepański byl velmi bledý, oči s dítětem

nespoutit, potom sklonil se k němu a hezko

porovnávat s některými částmi Švejkovou Odysseu.

Ačkoliv zápisky řík. Vaňka jsou zajímavé jako doklad života českého vojáka za války, musíme přeskočit široký úvod v němž lidi svůj návrat z pole v létě r. 1915 dislokaci 91. p. pl. z C. Budějovic na uherské pomezí do Mostu (Brucku) nad Litavou, turecké poměry u XI. pochodového praporu, k němuž byl přidělen jako »dienstföhrender«, a začít přichodem nadpor. Lukáše. Vlitelem jeho setinu byl pověstný setník Wimmer (onen šílenec, který hnal k raporu i svého koně, týral vojáky a jehož předrokem při jakési příležitosti vzpomínaly viny), ale v posledních dnech před odjezdem praporu byl vystřídán nadpor. Lukášem. U setinu nastal počátek. Vojna byla silná, těžká jako řemen, ale rozumná a spravedlivá. Potádné vojáky Lukáš neopustil a těž na ně nedopustil, neboť on sám, konaje svou zatracenou povinnost, »nebál se ani boha ani čerta ...«

»Práce bylo dost — vzpomíná Vaňka — rukovalo se na plac, ale já zůstával při práci doma. Přicházely »zuvachsy«, přijímal jsem je a zařazoval podle »štandu k četám. Poslední přírůstek byli sami »presenti« z arestů. Podle osvědčené metody sebral jsem jim dokumenty a zapisoval různé typtáky z kleci puštěné. Vyvolával jsem je. Poslední byl »Hascheck Jaroslaus«. Na papírech skvělo se nefalšované »Hascheck Jaroslaus nach seiner Angabe Schriftleiter-setzer«, a v závorkách »ein Schwindler und Betrüger«.

»To mám pěkného presenta!« myslí si a ptám se ho: »Wo sind Sie geboren?« (»Kde jste se narodil?«)

»In Prag« — povídá miškce Hascheck a usmívá se na mne láskyplně a kamarádsky jako starý známý.

Já česky: »Tak jste Čech, že? A jak jste přišel k tomu jménu?«

»Poslušně hlásím, že jméno mám správné, ale pan císařsira mi to špatně napsal, von byl na to moc tvrdý Němec.«

»Ale co jste vlastně v civilu, já tady tomu nerozumím!«

»Já spisuju všechny hluousti a tím se živím,« vykládal Hašek a — bůh mu odpusť — snad skutečně myslil, že jsem jako ten »tvrdoun císařsira« a neporozuměl bych mu, kdyby se mi představil jako spisovatel. Uhodil jsem tedy na něj přímo:

»Píšete taky do »Humoru«? Jste ten Hašek známý v Praze z různých legrací?«

A tu se pokorně a usměvavě přiznal: »Poslušně prosím ano, to jsem já!«

Poručil jsem »tágšarži«, aby odvedl ostatní »presenty« k četám. Osaměv s Haškem, zvídám:

»A co jste, člověče, prováděl, že vás zavřeli a že máte tak špatnou konditu?«

Hašek klidně: »Moc včerá mám na svědomí, ale nikoho jsem dosud nezabil.«

»No — a co znamená to podvodník a lhář? Jen mi řekněte pravdu, jsem také Pražák a snad se mi můžete svěřit.«

Ale Hašek se mi nesvěřil. Jen se záhadně usmíval. Konečně pravil: »Kdybyste vám řekl, že chci věrně a poetické sloužit císaři pánu, tak byste mi to nevěřil, měl byste mne taky za lháře, tak co?«

Tehdy jsem mu ještě dobře nerozuměl, ale později jsem se přesvědčil, že byl v této prvé chvíli našeho seznámení ke mně dosti upřímný.

Ale měl jsem ho ihned rád. Denně se hlásil »marod«, nerukoval a snažil se udělat si dobrou vojnu tím, že mi ochotně a dobravolně posluhovařil. Vynášel jsem pro něho důstojnější práci, psání různých reportů, v čemž se tak zapracoval, že nemusil se už hlásit k »marodvizitě«, aby zůstal doma. Pracovníkem byl věrný a spolehlivý, a měl tu velikou chybou, že rád pil, všecko, zapáchal alkoholem. Tak vypátral, kam schovávám rum, který jsme časem fasoval. Z nedostatku nádob vymyl jsem kamenný láhev od erárního inkoustu a do té jsem v fasovaný rum sléval na pozdější špatné časy. Leč rum se mi nápadně ztrácel; proto jsem si opatřil láhev na vlas podobnou, dal jsem do ní skutečný inkoust a postavil jsem ji na místo, kde dříve stávala láhev s rumem. Když pak Hašek přišel, dal jsem mu práci na dopoledne a odcel jsem řík, že jdu do Brucku-města do kádrově kanceláře.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Svejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Zatím jsem obešel baráky a vrátily se druhou stranou do vedlejší kanceláře. Dělila nás jen prkenná stěna. Slyšel jsem zlostný hovor a plivání... Vrazím tedy do své kanceláře a tam se mi objevil krásný obraz: Hašek měl ústa celá černá od inkoustu a jeho host kuchař Perniček také...

»A to vidím pěkné věci,« spustim co možno přísně, »už vám nestačí kořalka a tak mi chodíte na erární inkoust, vy ochlastové!«

Dále jsem však pro smích nemohl, vida trápení dvou uprskaných hříšníků a raději jsem odešel. U kuchyně zastihl jsem pak pilně kuchtícího Pernička, jehož si kamarádi dobírali, ale on mne úplně ignoroval. V kanceláři později našel jsem Haška též pilně pracujícího. Byl rozzloben. Mluvil se mnou jen služebně a prohodil též něco o zločinu proti bezpečnosti života, o nemístných žertech, které mohou mít smrt v záplati a nešťastném národu, jehož synové sami se vraždí, atd.

Neodpovidal jsem mu. Zabral jsem se na oko do práce a po chvíli, vytáhnuv láhev s rumem, udělal jsem pořádný tah. Láhev jsem pak postavil na stůl. Pozoruje nenápadně Haška, viděl jsem, jak zneklidněl, jak jej láhev táhla k sobě nezdolnou silou, které se marně bránil. A aby se vysvobodil z toho očistce, náhle vstal a truchlým hlasem žádal:

»Pane šikovatel, mně je nějak špatně od žaludku, dovolte, abych se trochu prošel!«

»Jděte, ale k obědu ať jste tady!«

Hašek skutečně šel. Od dveří vrhl na mne vyčítavý pohled... Sáhnu po láhvici a podávám mu ji se slovy:

»Nemáte chuť na doušek »ekrazitu«?«

»Snad by mi to udělalo dobře...«

Přijal láhev, čichl k otvoru a rajskej blažený úsměv rozjářil mu jeho širokou tvář, když skutečně ucítil rum. Napil se, zaříhal a doložil s ulehčením:

»Teď už je mi dobře.«

»A což Perniček, nechtěl by si také přihnout?« nabízím.

»Když dovolíte, já mu donesu,« nabízel se ochoťně.

»Ne, ať sem přijde!« Věděl jsem, že by Hašek donesl do kuchyně nejvýše prázdnou láhev. Tak šel Jarda bez láhve, Pernička přivedl. A když vyprázdnili společným úsilím mou láhev, nalezl jsem v nich zase staré dobré kamarády... *

Dny ubíhaly. Hašek poctivě vojákoval a svým humorem získával všeobecné obliby. Měl ho rád i nadpor. Lukáš, který vždy choval sympatie pro umělce. Pak to přišlo. Měli jsme »maršberajt«. Docházely »befely« a různé »fasuňky«, ale těch prvních bylo více. Právě na můj svátek 24. června, když jsem dostal z domova od mé drahé ženušky s gratulací zásilku buchet a pečeně, bylo nám oznámeno, že do tří dnů odjedeme do pole a současně bylo zakázáno chodit do města. »Lágr« se nesměl opouštěti. Lukáš nařídil, aby dvojnásobné »tágšarže« hlídaly vchody však shledám, že schází — Hašek s četařem

Malovcem, čilým záložníkem, oba mazavkové. A poněvadž Malovec poslední leta před vojnou žil ve Vídni, byl malířem pokojů, napadlo mne: »Pro pána krále, snad ti chlapi neutekli flámovat do Vídni!...« Možné bylo vše, vojáci před odjezdem do pole prováděli smělejší kousky. Ale co tomu řekne Lukáš! Za hodinu nechá si »antrétovat« celou setninu! Malovce a Haška jistě pohrešil. Věděl jsem, že ve svém »služebním« hněvu neušetřil by ani bratra... Jak ty dva chlapci zahránit?... A tu mne napadla spásná myšlenka: hodím se marod na tyfus nebo cholera! Rozhodně musí to být onemocnění s těmito příznaky!...

Vaněk dále hučorně líčí, jak si dal přinést vodu, špínou rozředěnou večeři rozlil po zemi a kavalci, do toho vyplival rozžvýkané buchty, pak počal řváti bolesti, poslal »tágšarž« na marodku, udělal si horečku, omdlel, jak mladý lékař konstatoval choleru, kterak přiběhl Lukáš plný smutku a obav, jak nařízena isolace baráku, nikdo k němu nesměl kromě Strašlipky (už tehdy Lukášova sluhu), který byl do jeho plánu zasvěcen a měl nařízeno přivésti Malovce a Haška, na něž se v tom zmatku, když se nerukovalo a jen desinfekovalo, zapomnělo. Druhého dne večer se konečně vrátil Malovec. Vaněk ho dal »dienstlich« zavolati k okénku a nařídil mu, aby se přidal k noční patrole a pátral v hospodách po Haškovi. »Chytrý« Malovec provedl úkol znamenitě: ráno se někdo zhurta dobývá do mé kanceláře. Otevřu a dovnitř se vevalí upocený Hašek s Malovcem, oba na maděru. Hašek salutuje a poslušně hlásí, že je tady, aby věrně a poctivě sloužil císaři pánu... Nedal jsem mu domluvit a vyhnal jsem je oba, aby se šli vyspat...

Vlast byla zachráněna. Vaněk byl ještě téhož dne zdráv a Lukáš měl radost, že neztratil svého »dienstfíru«.

»30. června 1915 byli jsme na rakouském nádraží »navagonováni« a jeli jsme směrem k Rábu. Před Rábem byl »rast«. Tam Hašek napsal na vrata vagonu své prvé charakteristické verše, které pro jejich důležitost otiskujeme přes to, že jsou v nich slova příliš silná:

Půda se nám pod nohama lámě,
za h... o ten život celý!
Párkrát se tu nachlastdme
a je po p... u!

A zase drkotal náš transport dále směrem přes Miškolc po zubožené trati k Samboru. Tuto cestu zbásnil Hašek v celém cyklu veršů, z kterého mám bohužel pouze část. Celek má býv. nadpor. Lukáš. Zde pouze několik prvních zpěvů:

Jalovec čistí krev

Cesta krev základem zdraví. K jarním kůramu pijte přísež. znalcem Drem Cer-veným zkoušenou jalovcovou šťávu ZIVU. — Brožurky zdarma. — DLOUHÝ — MED — SOBĚSLAV, PRAHA II., VODIČKOVÁ UL., palác České banky.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Svejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Cestou na bojiště.

I.

Děšť na cestu nám monotonně zpíval,
v korunách stromů vítr hrál
a celý Bruck se na nás díval,
kdo v lágru zůstal, ten se smál.

A na nádraží na cestu nám hráli,
pak domů šli, my jeli dál,
a leccos jsme si cestou zapívali,
na domov každý vzpomínal.

Zda domů se kdy ještě vrátí,
zdá se štítrem či na šlité...
Tak sobě cestu každý kráti
a krajina též baví tě.

Co hochů jelo touto tratí,
kde jejich lužby, naděje!
V dědinách pustých je to znáti,
jak člověk zmizí než se naděje...

II.

Když nad Dunajem rozbřesklo se ráno,
my k Pešti drkolali přes Komárno
a v Pešti potom bez vši velké slávy,
my napili se trochu černé kávy
a že tak brzo nebude snad mír,
my soudili už z toho,
že nám k tomu dali
ementálský sýr.
Také jsme shledávali k svému bolu,
že tam prodávali vše bez alkoholu.

III.

A v jasný slunný den dál rozbíhá se dráha
přes Rákoš, Asot, Hatvanu,
kdos vedle ve wagonu harmoniku tahá
ku osvěžení po ránu.

Kol lány vlnici se kukurice,
toť požehnaná země Arpada,
s veselým zpěvem kolem na vinice
tu hejno pláků zapadá.

Tak jak by vojny nebjívalo strasti
vesele výhlíží požehnaný lán...
Kolem té krásy vagony však chraslí —
sechs Pferde oder sechsundvierzig Mann.

IV.

Kde krajina je plná vlna,
kol silnic samé topoly,
v močálech sláda veprů líná,
na lukách krávy s bůvolý
a čikošové kolem koní,
nic nezměnilo se jak loni
kol velké Kala-Kapoly.
Jen mužové, již zorali ty lány,
kdes na severu v Karpatech
svou krví z jara zúrodnili
hebounký svěží lesní mech...

V.

Pak Fü — (nečitelně). Spousta stromů
je obsypána třešněmi
a bílé kostelíky v řadě čistých domů:
pokoj všem lidem na zemi! ...
A v polích jak rudý mák
právě potkáváme s raněnými vlak...

VI.

Hedalíje vrchy nalevo se točí,
napravo výhled do kraje,
na jihu pustý mizí s očí,
zvuk zazní v dálce šalmaje.

Tam pasák starou píseň píská,
v níž milenka si na milence stýská,
jenž v cizí zem šel bojovat
a zapomněl ji milovat...

VII.

Miškovec větší město celkem,
cukrovar a pár továren
a víc než všech snad domů v městě
jasád tu vidět kasáren.
Tam přijeli jsme za večera,
výlet to věru laciný,
a prohlédli si pěkně v tichu,
kde postaveny latriny.
A nežli dále po té jedem,
v guláši maso hledáš drobnohledem
a k veliké své žalosti a zlosti,
ze šálku lovíš jenom samé kosti.
Nijak se nám tu nedáří —
maso nám snědli Maďaři...

*

Navazuji doslovním opsáním zápisů
Vaňka:

»Další cesta celkem bezvýznamná a fádní. Hašek a jednoročák Bílek z ulejvandy dělají »Viehtreibry« (honce dobytka) po Halliči. Šli jsme pěšky pod vedením bláznivého majora Wenzla od Samboru až k Sokalu! U Sokalu ona památná bitva, kde dostal 91. p. pl. řádný výprask z prvu, ale poněvadž Rusové ustupovali, naposled byl slavný pluk na místě vítězem! Tam jsem provedl s Haškem, který se stal před tím ordonancem, první hrdinský čin. »Zajali« jsme asi 300 Rusů, ale ti na nás čekali a prosili, abychom je »zavedli za nás«. (Viz vyprávění kap. Lukáše.) Byli jsme za to »zadáni« na velkou stříbrnou! ...«

*

Jaroslav Hašek - dobrý voják Svejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

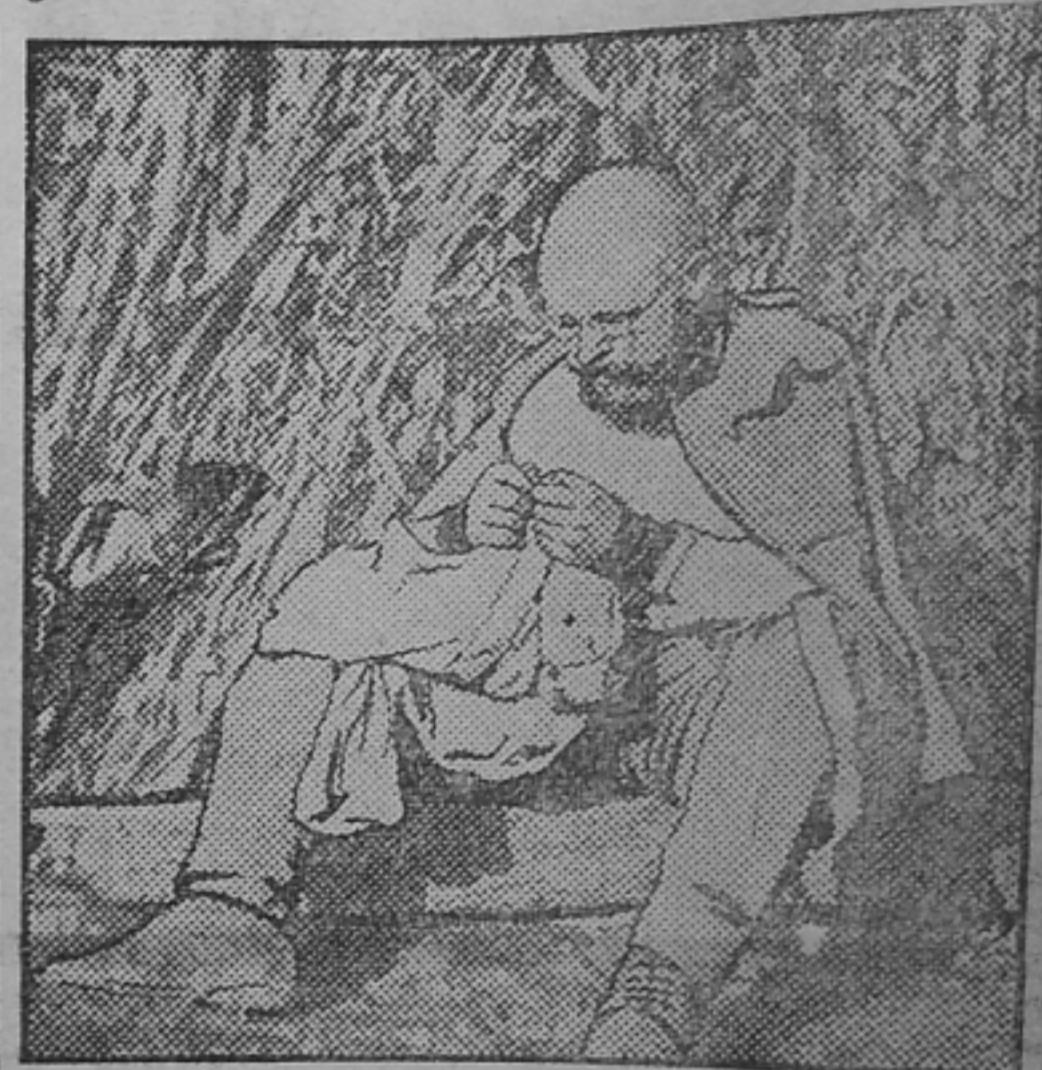
Po delší pauze Vaněk zaznamenává:

»13. srpna 1915 v klidných »štelungách« někde u Zdiaru nedaleko řeky Bugu, jako na letním bytě, spáchal Hašek tuto báseň:

Válečná báseň o všich.

Vy malá zvířátka, jež ve dne v noci vždy znepokojujete hrdinu,
již v šanc Vám vydání a bez pomoci
šat prohlížejí každé hodiny,
Vám v dějinách též patří čestné místo,
neb strážím nedáte Vy spát
a bdělost zvyšujete, jak je jisto —
tak celkem uzato mám Vás rád.
Jste přitulná a v nejkrutější boje
Vy věrně provázíte vezdy nás,
Vy vešky malé — potěšení moje,
kdo před Vámi se neotřás?
Vy zaháníte dlouhou, nudnou chvíli,
když trochu zmlkne rachot děl,
dik za zábavu, již jste připravili,
o které dosud mnohý nevěděl.
Když košile se svleče v bázni boží,
šev každý prohlédnut, kde úkryt Váš
a otázky se kolem tebe množí,
otázky skromné: »Ty už je také máš?«
Ti neupřímní hledají je tajně
za tichých nocí když usíná kraj,
zda neviděl jich, úzkostliví krajně,
jak nehty ničí života jich máj.
A jiný veřejně, jak čest to muže žádá,
ten neleká se pravdy, nahoty,
prohlédne břicho, prsa, poškrábe si záda
a blůzu svleče, svleče kalhoty.
Přede všemi bez ostychu bije
staré i mladé, kde je nachází,
když pozoruje, že to ještě žije,
tu po druhé veš palcem dorazí.
A nezná milosti a nezná slitování,
rodiče hubí, ničí sirotky
v poledne, večer, i za doby ranní
a slíkou pálí bílé zárodky...
Leč marno vše — zas nové řady rostou,
jež útokem se ženou po těle —
a smutnou pravdu seznáš, hochu, prostou,
že nemáš svátku, nemáš neděle.
A po letech až v milém vnuků kruhu
děd o té válece rozpoví se rád,
jím o všich poví tam od řeky Bugu
a neopomene se při tom — poškrábat...

*

Vy malá zvířátka...

27. srpna 1915. Z našich krásných a klidných »štelungů« (kde 18. srpna na císařský svátek byl »Dekorierung«: Hašek dostal malou stříbrnou a já pouze bronzovou za »hrdinství« v bitvě u Sokalu — Poturzyce), nás včera vyhnali. Šli jsme od soumraku celou noc až teď do poledne, kdy rastujeme v malém lesíku. Kde jsme, to nevím a také se o to málo starám. Hovím si natažen na trávníku, vzpomínám, píšu a poslouchám, jak to někde zuří a jak se při tom vojáci baví. Usnul jsem a zdálo se mi o domově. V tom mne probudí smích a hluk. Nade mnou stál náš ptáčník Masopust (jeden z trojice Hašek, Strašlipka, Masopust), že prý mi nese novou báseň od Haška — »eště je teplá, pane šikovatel!« praví. »Dej mi pokoj!« odbudu ho rozmrzen, že mne probudili, »to budou zase vši, ne?«

Ale přece jsem si verše přečetl a hned opsal:

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

V reservě.

Není to příliš daleko za frontou, snad docela blízko bojové linie, ale jest tu přece hodně klidu. Voják se nachází a věnuje sám sobě. Zotavuje se, čistí se, odpočívá, a pokud je mu možno a má náladu, tedy se i baví. Obrázek zachycuje chlapce 11. setniny (Haškovy) v takové příjemné chvílce v záloze. Středem »švejkovin« je osel kompanie, který kromě žertů je též zdrojem — mléka. —

V reservě.

Muniční vozy zprahlým letí polem,
zni kolem salvy našich děl,
šrapnelů piseň rozzvučí se kolem,
houfnic se koncert rozevřel.
Nám nepůsobí ale nijak na nervy
ve stanovišti naší reservy:
naš šikovatel Vaněk ten spí klidně dál
a když se probudi, tu s údivem se táže:
»Mně se tak zdá, že někde se to maže!«
A Krejčí v té pěkné šrapnelové bouři
dál cigaretu svoji volně kouří
a hornista v kroví sobě zvyká
peníze strkat do jednika,
nejstrašnější však z válečné té psoty
jsou — Strašlipkovy staré anekdoty...*

8. září 1915. Po úmorných pochodech za ustupujícím Rusem (kam nás až chtejí zavést?!), mám zase po dlouhé době chvíli klidu. Jsme v Mlynově někde na blízku říčky Ikvy utábořeni dosti pohodlně ve vile Dra Wislockého. Domýšlím se, že jsme někde vzadu, protože zde byli páni od generálního štábů a ti přece nelezou tam, kde je to horké. »Táta« Lukáš vybral si pěkný pokoj. A mne s ordonancemi umístil v pokoji vedle. Ležím, kouřit nemám co, tak poslouchám rozmluvu trojice »Hašek + Strašlipka + Masopust.«

Strašlipka: »Von Pámbu nic nenechá bez trestu. Na to jsem si vzpomněl, když jsem viděl tu řeku, co jsme přes ní šli. Dneska je to akorát rok, co jsme dostali na Drině nárez od Srbáků...«

A rozpovídal se široce o bitvě na Drině.

Masopust mu odporoval, že nemůže porovnávat Ikvu s Drinou, první že je potok a druhá že je řeka, přes tu že se už muselo »láfčit« a o bitvě že nemůže mnoho povídat, když hlídal někde v dekunku »ruchcak« panu obrlajtnanta.

Hašek je chvíli poslouchal a konečně je okřikl, aby nekušnili, že žádnej nic neví, »ten vejprask 'sme přece dostali až 9. září ráno po Panence Marii a ne 8., tak si to nechte až na zítro.«

»Ty můžeš nejvíce povídat,« rozčiloval se Strašlipka, »když my 'sme se bili na Drině, tak tě honili v Praze policajti — a vůbec mně připadáš jako ten švec z Vodňan, co k nám jezdil na jarmark. Von vůbec vojákem nebyl, ale když začal vo vojně povídat, tak byl horší než starej feldcajkmajstr Grán z Vyšehradu. Von vám jednou v hospodě —«

Hašek se chytil zoufale za hlavu.

»Franto, pro boha tě prosím, nech si to —!« Náhle dostal nápad, jak by se Strašlipky zbavil. »Hled' si radši živobytí, koukej, támhle jde pan obrlajtnant s hejtmanem Ságnerem do štelunku a nemá periskop!«

Strašlipka vylítl jako střela a hnál se za Lukášem s tímto důležitým nástrojem, na který mu nesměl nikdy zapomenouti, šel-Ji do zákopů.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Dlouhý zápis z 11. září je velmi obšírnou kapitolou, v níž Hašek opět hraje velmi význačnou roli. Kromě toho osvětuje originál známého ze »Švejka«, zál. poručka Duba, který chtěl každého jenom rozplakat a uděsit svým: »Vy mne neznáte, ale až mne poznáte —« atd. Nebyl jím nikdo jiný než »reservelajtnant« Mechálek, s kterým se Vaněk srazil někde u Podgorelců, když Lukáš odešel s půli setniny někam kupředu, jeho zanechal u druhého dílu. Mechálek, pravý typ rakouského oficíra, nařídil unavenému a vysílenému mužstvu tu před nepřitelem »kvervisitu« a konservevisitu«. Vaněk snažil se toto rozhodnutí zvrátit, leč lajtnant Mechálek se rozlil a začal řváti na Vaňka: »Habt acht! Ted dejte pozor, co já umím a dovedu! Vy mne neznáte, ale až mne poznáte, vy budete břečet! Nepřejte si mne poznat s té špatné stránky!...« atd., jak to Hašek dobře v por. Dubovi zachytily. Vaněk se nedal a došlo to tak daleko, že por. Mechálek zavolal 1 četaře, 1 desátníka a 1 pěšáka, vesměs Němce, Vaňka nenávidějici a poručil jím, aby Vaňka svázali a pověsili. Leč v nejkritičtější chvíli jako Majestát vystoupil z blízkého křoví Hašek; klidně, usměvavě zamiří k Mechálkovi, ručnicí volně na řemenu přes ruku, postaví se »ruth« a praví:

»Pane lajtnant, počkají s tím věšením!«

Mechálek hrál zlostí všemi barvami. Haška ještě dobře neznal a nevěděl proto, s kým má čest...

»Co chceš, frajtře?« zařval na Haška. A ten s klidem:

»Pane lajtnant, předem vás upozorňuji, že není povoleno tykat kde komu. Za druhé: abyste tak neřval, sotva tři sta kroků od toho je nepřítel a kdyby vás slyšel, nemusilo by nám to pak být zrovna přijemné. O vás nejde, ale mohli by to odstonat právě nevinní...«

»Tak si to nechte a mluvte, co mi přinášíte!« přerušil jej vzpamatovavší se Mechálek.

»Vám nic, ale zde panu šikovateli rozkaz od pana nadporučika Lukáše,« odsek mu Hašek.

»Dejte to sem!«

»Litují, mám přísný rozkaz: pouze adresátovit!« srážel Mechálka Hašek a dal dopis Vaňkovi. Ten rozevřel jej, četl: »Jděte ihned s doručitelem — potřebuji Vás — Lukáš.«

Dále Vaněk praví: »Měl jsem Haška vždy rád, ale tento okamžik bych ho byl zlibal, že mne od té potupy a násilí osvobodil. Leč — mizera!... Později jsem se od něho dozvěděl, že celou aféru pozoroval již delší chvíli z křoví a vystoupil až když vyrcholila, aby docílil dramatického efektu!«

Ale to už bylo ihostejno. Hašek si to »mazal« s Vaňkem k Lukášovi z Mechálkova dostřelu, který za ním hrozil: »Však ty mne ještě poznáš!...« Vaněk mu rovněž chystal odvetu, ale zmatená situace příštích dnů jím zhatila plány...

Nastal přesun k Chorupanům. Rusové se vraceli a vytlačovali rakouská vojska z pozic. »Jednadevadesátnici« se hmoždili celý den a noc kopáním zákopů. A jakmile byli v dírách, starali se páni od štábů hlavně o latriny. Zařizovány byly přímo s přepychem. Vaněk o tom piše:

»Latriny jsme si zařídili přímo s komfortem. Dostali jsme »fasunk«, »doppelte Portion Klosetpapíru« a k tomu ještě 13. maršbatalion, který naše trochu prořídil rady doplnil, přinesl ze zadu od nějaké praštěné exelence další spousty tohoto papíru, takže jsem měl půl dne co dělat, než jsem to všechno na arch (jak rozkaz zněl), podělil. Večer nato řekl mi Hašek docela důvěrně:

»Voni ty kluci pitomi neuznají tu starost, co o ně má pan divisionář a nevědí, co je to hygiena! Víte, co s téma papiry udělali? Vystláli si s nima dekunku a teď na tom budou ležet, pitomci! Jsou to sami skopouni od Prachatic, Oberplanu a Winterberku, zkrátka ten 13. baták jsou sami tvrdouni německý a blbí, že na to snad budou dávat koncerty!« Odplivnul si a dodal: »Tak bych se něčeho na ten vztek napil, ani plivat už nemůžu!«

Dal jsem mu svoji »feldflašku«, kterou mi vrátil prázdnou. Dostal náladu a začal vzpomínat na Prahu. V tom přijde Strašilka a povídá:

»Tak jsem se sešel s jedním krajanem. Jako kluci jsme chodili spolu do školy, pak se mi ztratil ve světě a teď najednou ho tam, kluka pitomého, najdu.«

»Jestli je takovej jako ty!« pichl ho Jarda.

»Nemel, ten prodělal kus světa, von byl až na italských hranicích! Ten, když byla muzika, tak vyházel celou hospodu!«

»Ale 'di, camro,« rozčiluje se Jarda. »Teď jsi povídal, že od školy jste se nevíděli a najednou jsi ho viděl u muziky!«

»Ale ty tomu nerozumíš, nechte si to povídат, to prasknete! Von vám jednou v Lišově vrazil do sálu —«

»Ze nevrazil do tebe, bambulo, abys prasknul a dal nám pokoj! Ty jsi zrovna takovej, jako ty od 13ky! Dekunk jsi si vytapicíroval klosetpapírem a 'dyž se tě stárej zeptá, co to je hygiena, budeš štěkat, protože budeš myslet, že je to pes! Pro vás tak něco udělat, pitomec!« A bruče zalezl Hašek do své díry. Věděl jsem, že ho žere ta blbost štábů s tím klosetpapírem a že na ni jistě spáchá satyrské verše. Nemýlil jsem se. Ráno mi s libezným úsměvem předložil verše:

Píseň o latrině.

Těž jedna věc je, která důležitou titulu hraje za všechny vřavy:
tak často uzříš jdu nezakrytou
a dojem na ni nevyjde ti z hlavy.
Prostinká jdma, delší nebo kratší,
jak vykopala kde jí ruka pilná
a jak též pro potřebu všeobecnou stačí,
lat přes ni zapuštěna silná

Píseň o latrině.

Též jedna věc je, která důležitou úlohu hraje za válečné vřavy:
tak často uzříš jámu nezakrytou
a dojem na ni nevyjde ti z hlavy.
Prostinká jáma, delší nebo kratší,
jak vykopala kde jí ruka pilná
a jak též pro potřebu všeobecnou stačí,
lať přes ni zapuštěna silná
a na té větví, jako za podzimních tahů
na telegrafní ptactvo sedá tyče,
to už uzříš i zde společenskou snahu,
leč snaha ta se jiné věci týče.
Sem druh si vedle druhá na okamžik sedí,
neb člověk tvor je společenský věru,
a za chvíli se opět od bidélka zvedá,
je-li upokojen plně v každém směru.
A někdo krátce tam a jiný déle sedí,
což okolnostmi různými se řídí,
někdo se usmívá a druhý nevesele
se tváří tak, jako když se stydí.
A někdo mlčí, urputně se tváře,
bolestně při tom obličejem kroutí,
a jiný hvízdá si oduševněním záře,
ten ani tam nikoho nezarmoutí.
Zas mlčky s tváří filosoфа jiný
a s klidem stoika starého Říma
dozadu zahledí se na své činy
a jiný takřka nad jámou tou dřímá!
A mnohý odbývá to v horečnatém chvatu,
by za chvíli zase přiběhl sem zpátky
a druhý aby odtud ani nevytáhl patu
a jevi nepokoj a jakési zmatky.
Tež jiný znalecky o činech soudí,
neb ústa lidská kritisuji ráda
a často i sem nesváry se vloudí,
a k vůli tomu, co v tu jámu padá!
A jáma plní se, až zasype se zcela
a místo ní zas vykope se nová,
jí zasvěti zas nová rána z děla
a historie pokračuje znova.
A včela začal a muši roje
i různých broučků oživí ty jámy,
jim nové vzejdou živobytí zdroje
a nejvíc vytěží z nich chrobák známý.
A jeho potomstvo, to bude vzpomínati
na dobu latrin, na žeň přebohatou
a bude vždy tu dobu vděčně zdáti
čarovnou, bájnou dobou zlatou.
A na latrinách, opuštěných v dálí
horách, z jara rozpučí i fazulové květy
a zahradní tam záhon vzkvete nový —
pro básníka zas vzejdou nové vzněty.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

»Zaplať Pámbu, že ten cinta vypadá,« ulehčil si Hašek, zatáhl se do svého kouta, vyňal z kapsy papír a něco psal.

»Pane šikovatel,« přistoupil ke mně Masopust, »Hašek zase dělá učenej ksicht. Budto budem fórykovat — von to už dycky cejtí v nohách — anebo napiše řákovu pitomost, budete vidět!« zakončil a lehl si vedle mne.

Hašek zatím psal. Chvílemi se drbal. Bylo takové krásné ticho, že jsem počal opět klímat. Masopust už chrápal, Hašek stále vzdychal. V tom přiletěl Strašlipka a rovnou k Haškovi:

»Ty, poslouchej — něco bude!«

Když mu neodpovídala, štouchl ho do zad:

»Poslouchej — Ságner povídala, že zase pudem — sedmá a osmá už mají barajčaft, šestá už je napřed — a stále štouchal do mlčícího Haška — »a my taky pudem, starej to řek!«

»Tak je nech jít, ty troubo a nech mne na pokoji,« vybuchl konečně Hašek. »Až pudem, tak pudem, voni nás tu nenechají, neměj strachu, ani pro nás nepošlou ekvipáz — ale teď mi vlez na záda!«

Jen dořekl a už zase psal.

Strašlipka uražen ulehla vedle nás a záhy chrápal v duetu s Masopustom.

A Hašek vzdychal a psal a psal. Konečně vstal a pravil, hledě na mne:

»Pakliže, pane šikovateli, nespíte, tak čtěte.« A podal mi svůj výplod. Čtu:

Pláč gefreitra.

*Jsou různé tituly, jež možno dosáhnouti:
stát dvorním radou se a v ministerstvu sedět,
a jiný na frajtra se to snaži dotáhnouti,
by na hvězdíčky své s pýchou mohl hledět.*

*Leč vyznamenání to mnohdy klame,
neb frajtr utrpení překonati různá musí
a není nadávky snad na tom světě zndmě,
jejíž on výrazu teď chuddk nezakusí.*

*A každý myslí dobrý že snad koná skutek,
když upozorniti se frajtra na to snaží,
že z ústavu on idiotů asi ulel —
pak řekne se, že povýšení tebe blažl.*

*A nadávky se kolem neustále množí
a každý na tebe jen spatra se teď dívá
a při nejmenším slýšíš hovádko že's boží —
tak sláva frajtra věru divný odlesk míval.*

Když frajtr někam jde, tu různá slyší jména, že zoologii si celou zopakovat může. Tak divně jeho činnost nyní oceněna, na jeho cestu nikdy nepadají růže.

× Hašek v prvních dnech září roku 1915 po povýšení na svobodnáka mezi svými kamarády.

Vším vinen je a vše se na něho jen sveze a každý domnívá se nařknouti ho pravem, že frajtra pitomost na světě nemá meze, tak smutně dopadá to s povýšence stavem.

A každý po něm urputně hodí kámen a stranou odplivne si, jen z dálky když ho vidí, s respektem tvým je nyní, hochu, amen a ty se stydiš takřka nyní chodit mezi lidi.

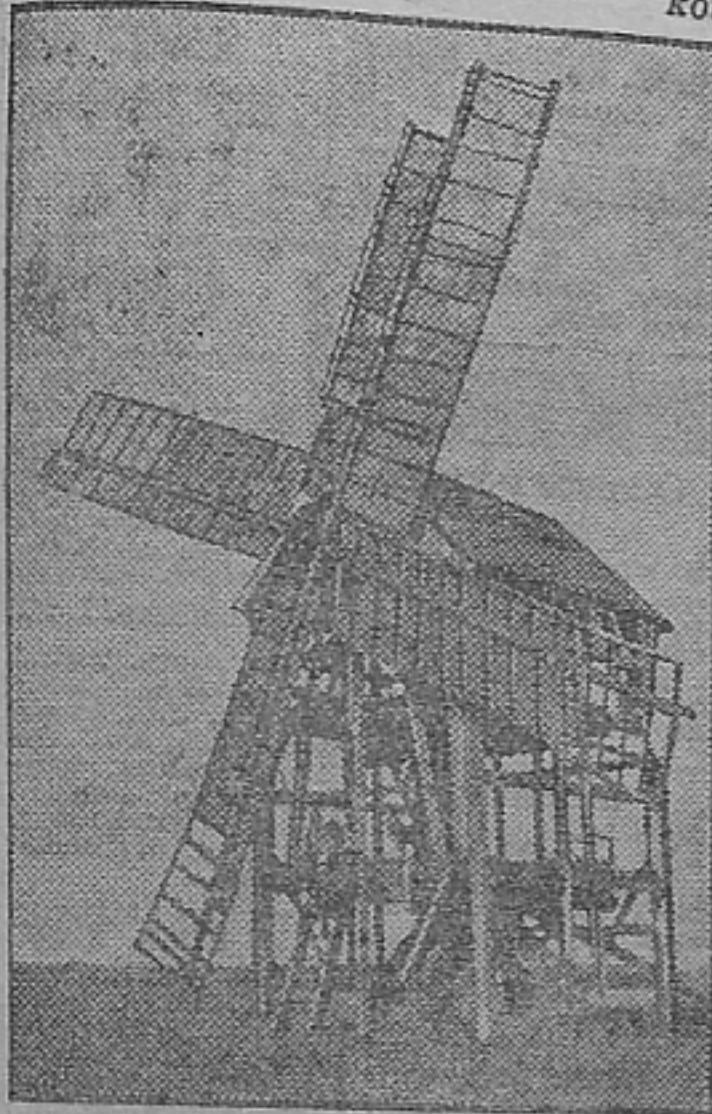
A na lidská již nedíváš se ani ústa, neb přesvědčen jsi neomylně jistě, že vyjde z nich jen nadávka zas pustá, jež mnohdy, bohužel, je zcela na svém místě...

Podotýkám, že tato frajtrovská jeremiáda je psána těsně po povýšení Haška na svobodnáka. Stalo se tak v prvních dnech září. Přesné datum ve Vaňkově zápisníku schází.

Versum předcházející scénu se Strašlipkou a Masopustom úmyslně kladu (věrně vzato ze zápisníku) jako doklad k svému tvrzení, že figura Švejka vznikla sloučením Haška se Strašlipkou.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Svejk.

»J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Větrný mlýn u žďárů, v němž Hašek se svým »štábem« přenocoval.

»Za poslední sloku jsem Haška káral —« poznamenává Vaněk — »neboť jeho píseň si kde kdo opisoval, a já měl strach, aby přísní vojenští páni v tom hrachu a fazolích, vzešlých na latrině, neviděli podkopnou práci. Ale Jarda mě uklidnil:

»Jen kdyby byl, třeba na latrině, kluci by ho zblajzli skutečně jako fizuli...!« *

17. září 1915. Na dnešek byla pekelná. Šmíd se tázal, proč tak činím a nespím. Řekl noc. Rusové do nás prali jako cikán do kobylky. Šrapnely a granáty nás přímo zasypávaly. Celý štáb se mi rozutek' s meldunkami, Jen Hašek zůstal při mně. Lukáš běhal od muže k muži, já s Haškem za ním. Fähnrich Steiner se dekoval na dně »laufgrábnu«, Lukáš mu zakopl o nohy.

»Der Teufel soll dich —« kleje — »který blbec se tu tak roztáhl?«

»Fähnrich Steiner, Herr Oberleutnant« — hlásí se Steiner. Lukáš běží s »pardonem« dál, ale my s Haškem bez pardonu šlapeme po fähnrichovi.

Když se to trochu utišilo a mohli jsme si prohlédnouti terén, povídá Lukáš:

»Nic platno, Vaňku, musíte sebrat dva muže a jít tamhle —« a ukázal na malé návrší před námi — »a tam odtud se rozhlédněte, kde je ta baterka, co nám tu tak zataší.«

»Děkuji pěkně!« myslil jsem si a mlčky šel jsem k svému štábu přemítaje, kde ty dva muže mám sebrat. Ze tam nikdo dobrovolně nepoleze, bylo jistu. Ze štábu jsem našel jen Haška a Krejčího. (Krejčí byl herec, podle zpráv bude u některé venkovské společnosti). Řekl jsem jim, oč se jedná a Krejčímu rozkázal, aby se šel mužstva zeptat, kdo půjde se mnou dobrovolně. Šel a za-

dlohou dobu se vrátil hláse, že se nechce nikomu se mnou do předpolí, a na znamení, že on »na to taky neskáče«, natáhl se na zem.«

»Tak co, Honzo —« pravím si — »půjdeš tedy sám!«

A na to Hašek:

»Já půjdu s vámi, sám nesmíste... A hned jdem, ať máme dřív pokoj!« rozhoduje jaksi zarputile.

Ohlášme se Lukášovi, který nás pouze dva nechtěl pustit, ale konečně si dal říci. Šli jsme, vlastně lezli na určené místo. Však to bylo nebezpečné! Sotva jsme ulezli asi sto kroků, strhla se v našich pozicích taková střelba, že jsme přimáčknuti k zemi ani nedýchali. Naši něco uviděli a páli do nás. Bohudíky — měli vysoký »aufsatz«. A ten mizeru Hašek, když to polevovalo, recitoval mi vypravování vysloužilcovo z Čechova cyklu »Ve stínu lípy«, ono místo, jež se tak hodilo znamenitě na naši situaci:

»— spousta kuli nám kmitala se, bzučíc kolem zraků,

jak chroustů roje v létě za soumraku — — —«

V náhlé pauze slyšeli jsme hromování Lukášovo, že bez jeho rozkazu nesmí nikdo vypáliti ani ránu, leč v zálepě nová bouře střelby z obou stran. Tak jsme leželi vedle sebe až začalo — svítat.

»Hrome, to bude špatné!« bručím.

»Áále — my se tam doškrábeme a bude to!« A Jarda začal housenčí pochod, já za ním. Šťastně, nepozorováni dolezli jsme na kopeček a tam se ukryli. Úkrytu tu bylo doslova takových, že mi v nich Hašek zmizel a ne a ... ho najít. Celý den jsem zůstal sám a vypozoroval, kde stále štěkající baterka jest. A za soumraku opět »decken« před nepřitelem i vlastními trnitou cestou zpět. 3 hodiny jsem potřeboval k přeletezení této 300 m vzdálenosti! Naši vrtáci, ačkoliv byli Lukášem na nás upozorněni, páli jako hluši. Konečně byl jsem u vorpostu. Ten kluk skopounský na mne namířil, i když jsem mu řekl, kdo jsem. A: »Halt — liegen bleiben — ništ muken!« Byl by mne snad zastřelil, náhodou přišel však kaprál s »ablézunkem« a ten mne vysvobodil.

Hlásiv se Lukášovi sdělil jsem nejprve, že jsem Haška ztratil a pak, co jsem vypátral, že za kopečkem v údolíčku, chráněném křovinami, byla horská baterka a kus dále na pravo celé hnizdo mašingeverů. Vše jsem přesně označil, Lukáš podal můj meldung nazad a za půl hodiny zastřelovala se v ta místa naše artillerie. Pár dobrých ran — a měli jsme pak pokoj, ruská baterka doštkala.

Hašek se vrátil až druhou noc. Ublácen, zamazán podle předpisu, čepici mistrně prostřelenou, hlásil se mi, že už je tady, abych to řekl starému, on že jde spát. Sotva se držel na nohou. Jeho žádosti jsem vyhověl a čekali jsme jen dychtivě se »starým«, co bude meldovat.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Svejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Bojiště u Sokalu.

Konečně se prospal (12 hodin to trvalo!) a prvé jeho bylo:

»Tak bych kouřil!«

Nabídl jsem mu cigaretu. Zapálil si a pravil:

»Kdyby tak byl šluk rumu!«

Podal jsem mu polní láhev. Přihnul si a bylo vidět, jak je spokojen. Ptám se ho tedy, co vlastně dělal a jak se mi ztratil.

»No — jak jsem se ztratil! Tam v té muldě jsem vás viděl a měl jsem něco v botě, tak jsem se zul, a než jsem byl hotov, po vás nebylo ani památky a hledat vás nebylo ani možné. Jak jsem vystrčil hlavu, už do mne stříleli naši i Rusové jako blázni, tak jsem si lehl pěkně na trávu, sluníčko pěkně hřálo a blaženě jsem usnul a probudil se až za tmy. No — a už jsem tady a teď, prosím, jdeme k starýmu meldovat.«

Tak jsme šli meldovat. Cestou jsem rozmlouval Haškovi, aby se s dírou v čepici příliš nechlubil, neboť vypadala tuze podezřele. Každý poznal, že kdyby ta kule prošla čepicí posazenou na hlavě, musela by též provrtat lebku. Ale Hašek si to nedal rozmluvit, to že je »poctivá a spravedlivá rána«. A tak když se meldoval, hlásil i tu díru. A bylo mu uvěřeno, byl toho dne největším hrdinou pluku, byl »zadán« na kaprála a se mnou společně na velkou stříbrnou. Místo velké dostal však v neobvyčejně krátké době, hned třetí den, malou stříbrnou a já nic, protože prý jsem konal jen povinnost! Tak to stálo v

rozkaze — a bylo to. Ale Jarda nosil hlavu vysoko, usmíval se potměšile a ten den se se Strašlipkou ani nehádal. K večeru zalezl do díry a napsal tento

Dopis.

*Můj přijmi pozdrav z cizí země,
z dalekých krajů, za horami, lesy,
tak z dlouhé chvíle bdsník ze mne,
jenž tobě piše z Povolyní kdesi.*

*Je právě klid, přestala děla hřimat
a útok Rusů odražen byl včera,
tak možno s pokojem svou cigaretu dýmat
a tobě psát klidně za večera.*

*Je podzimní den, jakých mnoho v září,
již listí žloutne a se stromů padá.
Kdy uzříme se, není v kalendáři,
snad dlouhá ještě dnů uplyne řada.*

*Tím milejší mně proto každá zpráva
z milých mně míst, i vyplň přání moje,
bý člověk, když vši naděje se vzdává,
přec dostal sem zas jednou psaní Tvoje.*

*Zas západ v červáncích zahořel celý
a ruské vojsko ustupuje zpátky,
zítra snad začnem nový koncert s děly.
S pozdravem na všechny končím svoje řádky.*

21. září 1915. V tomto zápisce vystupuje Hašek jako spravedlivý zastánce vojáků I. čety, okrádaných šaržemi o tabákové fusuňky. Starý spor Vaňka s por. Mechálkem zdá se vésti k nové srážce, jež však umírující radou Haška Vaňkovi oddálena,

Jaroslav Hašek - dobrý voják Svejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

V zákopěch u Chorupan. I. nadpor. Lukáš, II. Hašek, III. Šik. Vaněk.

23. září 1915. To byl ten památný den, kdy se Vaněk viděl s Haškem naposledy. Tu noc byl Hašek zajat. Nic nenasvědčuje tomu, že by tak Hašek učinil po delší přípravě. Sel-li na ruské bojiště s tím úmyslem, tedy ponechával vše zcela náhodě. Tato lhostejnost a bezstarostnost odpovídá též Haškově povaze.

Vaněk zaznamenává:

»Nějak je to s námi horké! Dnes jsme fasovali rum, špek, deky, dvojnásobné porce kukuřičného chleba i cigarety! Tážu se, tím nadělením nevalně potěšen:

»Hašku, ty míváš někdy dobré názory — nekouej po tom rumu! — nenapadá tě něco?«

»O tom fasuňku? Soudím, že tu dlouho nebudem. Dnes v noci jsem měl telefonku, poslouchal jsem, jak mluví regiment s brigádou a s bafáky — no — a moc jsem nebyl potěšen. A teď zase tohle — tak říkám — něco se stane.«

»Já jsem byl na dnešek auf, byl jsem se starým u Ságnera — vmlísi se do řeči Strašlipka — měli moc dlouhý bešprechung, já nevím, co si povídali — když jsem poslouchal u dveří, tak mě Ságner vyhnal k jeho fajfkovi — tak nic nevím, jenom to —«

»— že nic nevím a že jsem camra!« přeruší ho Jarda.

»Ale 'di, ty máš teď řád moc rozumu, co máš ty metály a cejtíš toho kaprála!« zaryl Strašlipka.

»A ty se cejtíš, když jdeš na latrinu, a beztak Ságner jenom podle smradu poznal, že jsi u dveří!« odsek Hašek.

Rozmluva byla ukončena odvoláním Strašlipky k Lukášovi.

Později šel jsem se v průvodu Strašlipkově podívat po štelunkách. Nálada z rumu

— každý jej dostal plný šálek — se dostavovala. Latriny byly stále plné — špek a rum a drolivý špatný chléb! ... Strašlipka stárlivě uvažuje:

»Tolik rumu najednou, to není dobré! Kluci budou spát jako pařezy! Von tak šluk nebo dva dělá dobře, ale celá feldflaška najednou je moc. To když jsem byl se starým v zimě v Karpatech na Velký Zolobině; taky, přišel takovej velkej fasuňk, a co z toho bylo? Kluci se večer vožrali jako dobytek, postí nám usnuli a půl kumpačky do rána vymrzlo na nohy. Teď sice nemůžou vomzout, ale budou spát jako pařezy a když se něco stane, tak jsme v hajzlu.«

A tak se také stalo. Strašlipka, »pucflek«, nejopovrženější tvor v armádě, rozuměl vojné lépe než generálové. Tu noc jsme byli tam, jak on se drasticky, ale výstižně vyjádřil: »v hajzlu! ...«

Večer 23. září. Situace se mi dočista nelíbí. Rus nápadně ztichnul. Nálada u nás dobrá. Důstojníci měli bešprechung a šli klidně »domů«. Venku zůstal jen inspekční důstojník Steiner. To je ten pravý, myslím si, a Mechálek po něm — no, nazdar! Navštíviv ještě Haška, který »bydlel naproti s Frantou (Strašlipkou) a čoklem z Torgovice, zalezl jsem do svého kvartýru, který jsem obýval s hornistou Šmidem. Nařídil jsem mu, aby do půlnoci byl vzhůru a pak aby mne vzbudil. Ale nespal jsem. Měl jsem stále temnou předtuchu čehosi zlého. A snad i proto, ale stalo se mi to za války několikrát, zjevila se mi v polosnu má drahá nebožka matka. Ačkoliv si na sny nepotrpím, přikládal jsem jejímu zjevení určitý význam. Dívala se tak varovně ...«

Vstal jsem a začal »pakovat«. Udivený

Vstal jsem a začal »pakovat«. Udivený Šmíd tázal se, proč tak činím a nespím. Řekl jsem mu, aby dělal, co chce, že může jít spát, a když jsem se připravil k »abmarsí«, vyšel jsem ven.

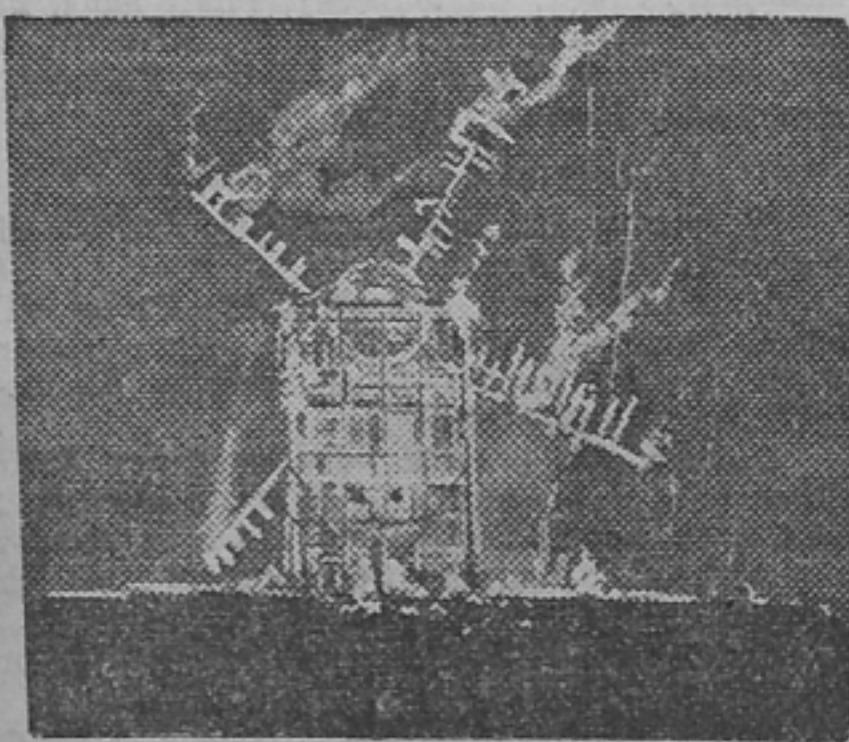
Noc byla klidná. Daleko na levo houkala děla. »Leuchtrakety« jasně svítily. V předpolí klid, hrobové ticho. Jenom jsem rozeznával naše »vorposty« před drátem. Sem tam zavyl pes, až to v tom tichu zamrazilo. Chtělo se mi s někým pohovořit. Vyhledal jsem Steinera. Byl sice v »beobachtungsštanci«, ale klimal. Zašel jsem k Haškovi — spal jako zabitý, úplně svlečen, pouze v košili . . . »Svatá prostotol« pravím, ale odpovídá mi pouze Lukášův čokl nevrlým zavřením . . .

Bloudím tedy po zákopě sám, až potkám Šmída. Měl o mne starost. 17letý hoch, dítě! Dal se na vojnu dobrovolně. Stýská se mu po šumavské dědině a matce. Je mi ho líto. Voják Jeho Veličenstva . . . ! O půlnoci poslal jsem ho spát.

Jsem zase sám. Por. Mechálek nastupuje službu. »Was suchen Sie hier?« ptá se mne služebně. Neodpovídám mu a jdu dále. V půl třetí jsem zase k němu přišel. Spal, opřen jsa o střílnu, hlavu maje položenu v dlaních. Sejmul jsem mu s krku dalekohled, ani se nepohnul, a díval jsem se, pokud to šero dovolovalo, před sebe. Ticho a nálada byly tak velebné, že jsem zapomněl na hněv k Mechálkovi. Dívám se stále s jistotou, že uvidím hýbající se Rusy. Mechálek spal . . .

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Hořící větrný mlýn u Chorupan.

24. září 1915 večer. Že jsem posud živ a zdráv, mohu děkovati pouze svému štěstí a yidině.

Hlídaje v noci za spícího por. Mechálka, dočkal jsem se. Jak mlha stoupla rychle vzhůru, vidím náhle Rusy. Bylo zle. Vlevo i vpravo houfy jejich bližily se k nám, 200—300 kroků — co je to? Zacloumám spícím Mechálkem. Procitne a je drzý. Vytrhnu revolver a ukážu mu do předpolí. Roztřese se strachem. Myslí, že ho chci zastřelit.

»Panе, snad byste nechtěl —« pláče a je zcela bezradný.

Zanechávám jej a vypalují do vzduchu tři rány na poplach. Ale bylo už pozdě. Vlevo byli Rusové již v zákopech a vpravo se to bilo jako zvěř. A na nás se hrnou jako lavyina ...

7. října, 1915.

Milý Jarco! Po celou dobu jde rokovači, zvánky byly rozličné a já byl zahmořáván dotazy o tom, o tomu koncem a mi možnálo dopátrali se pravoho slavného a toho zákonu a proto k němu přišel. Mladý Otto byl pln úcty a přicházel mi všechnou potřebou, dokud mýskal jnamený život. Proto jsi, jak se máš a potěšíš mě mýho. Takto s Heroldem jsem mluvil o tom i mým mým, že by ti soudobor protižeštěl všechnou mýskou svobodou, když o mým životu. Karády tří zákonů mýho zdroje zdroje by ti skamíce mýti a mým zaplatit. Jsem mýskou že ti asi mým mým a mým, že všechnu mým. Longhorn se vrátil mým, Hamlet mým, o mým mým na hale straně. Také Jarčák se zato, karel stojí kruhovým výjádkem. Oba Heroldi se vrátili a mým tvý i Josefa mýjedou u mým jsem často mým vyznáním také fraula Rytora a mým mým vlastnou, ta i starý. Bohužil byl počítat, když slýšel že jsi gotov a vrátili, to by byl mým plstu všechny. Díky tvý a vrátil se šestnáctý říjnu Rudolf.

Skočím k Lukášovi, probudím ho, pak rychle do svého dekunku, kde Šmid už čekal, navléknu svůj vak a šups pro Haška a Strašlipku. Spali dosud svlečení a na moje zvolání: »Vzhůru! Rusové jsou tady!« pravil rozespalý Hašek:

»No — snad nebude tak zle! ...

Dále jsem se u nich nezdržoval a hleděl se ztratit. Lukáš nařizoval IV. četě na levém křídle »Links seitwerts«, ale řekl jsem mu, aby raději šel »laufgrábnem gradaus«. Musil jsem ho odtáhnouti, neboť chtěl stále provést nějaké »hrdinství« ... *

Bez data, o několik dní později. Po odpočinku »sehnán« měl náš třetí batalion 72 mužů, včetně důstojníků, šarží a kuchařů. Haška došel lístek od spisovatele Kuděje, odpověď jsem a dostal odpověď.

Dodatek. Z Brucku jsem byl volán (patrně značně později) k soudu, k výslechu, co vím o Haškovi, spáchal prý nějakou »báseň či článek o Franz-Josefově«. Vyličil jsem ho tam jako nejvěrnějšího a nejstatečnějšího obránce »širší vlasti«, který byl dvakrát vyznamenán! ... *

Tu poznámky Vaňkovy končí a končí též všechn můj materiál. Podaří-li se mi nalézti další, otisknu jej s touž věrnosti a prostotou jako tento. Němohl jsem nic měnit a zlepšovat, měl-li jsem zůstat v rámci a pravdivým a chtěl-li jsem dosíci toho, aby každý jasně porozuměl Švejkovi. Toto jest prostředí, z něhož vyšel »Dobrý voják Švejk« a v němž Hašek žil.

Jaroslav Hašek - dobrý voják Švejk.

J. Hašek ve vzpomínkách jeho kamarádů z vojny. — Zápisník šik. Vaňka. — Rozhovor s kap. Lukášem. — Neznámá sbírka Haškových veršů z ruské fronty. — Haškova Odyssea.

Posledního z trojice Hašek + Strašlipka + Masopust, tedy Bohuše Masopusta, podařilo se mi nalézt posledního. Snad proto, že jsem ho měl tak blízko. Věděl jsem od Strašlipky, že je na Malé straně ptáčníkem, že »barví ptáky na modro, zeleno a žluto«, že ho zná každé dítě, ale ono tomu tak doslova nebylo. A on sám, ačkoliv četl mé zápisky o Haškovi a o sobě, jen se spokojeně usmíval, ale nepřihlásil se.

Konečně našel jsem jeho ptáčnický krám pod zednickým lešením na rohu Karmelitské a Prokopské ulice na Malé straně. Krám jsem našel, ale ptáčníka nikoliv. Někde lítal.

Jeho paní mne mile uvítala a potvrdila: je to on, Haškův kamarád, pořád prý se chce ke mně vypravit, ale vždycky mu do toho něco »přijde« ...

Čekám tedy v krámu. Úzká a vysoká místnost. Stěny od země až ke stropu jsou obloženy klecemi. V nich ponejvíce holubi, pak kanáři, stehlíci a jiné ptactvo nebeské. V místnosti plno ptačího halasu a nepříjemného zápachu. Jeden rozpustilý holub postříkal mi kabát. Malá bílá myška čichala mi k ruce, podepřené o malou klíčku. Mám ptáky rád a tak jsem rád čekal.

Ale Masopust nepřišel. Zastihl jsem ho doma teprve při druhé návštěvě. Vítal mne vesele. Vysoký, vyholený (teprve nedávno, na obrázku má knírek) s bystrýma očima. Chápu, že zapadl do známé Haškovy trojice.

Rozhovořil se s chutí o Haškovi a vojně. Na tu vlastně rád nevzpomíná, ale na kamarády, kteří mu ji, jako on zase jim, ulehčovali.

Vyprávěl mi totéž co Strašlipka, Vaněk a Lukáš. Neopakuji proto podrobnosti. Šel jsem si k Masopustovi jen pro potvrzení pamětí a pro obrázek. Ten mi dal. A vystračhal ještě verše, které Hašek napsal na stěnu vagonu. Tytéž přinesl mi i p. Toncer, bývalý svobodník ze setniny Haškovy. Je zajímavé, že oba je uměli nazpamět. Opisují je:

NAZDARI

Haliči jedem —
plno rozbitých tu tašek,
čemuž se obdivuje spisovatel Hašek.
A tak každý domek zkoumán —

i kroutí nad tím hlavou
vag. komandant p. Hofmann.
Krajina ta velmi pustá,
láká také Masopusta;
a hory vysoké jak Sněžka
nadchly »freiwilliga« Ježka;
a všude vidět něco novýho,
Halič po prvé vidí herce Krejčího.
A když do zákopů ranní padá rosa,
nic nového pro Rákosa.
Huculských dívek v nadná tělka
dvojsmyslně lákají kaprála Bílka.
A tak veselé tu vojnu ve vagonu vedem
dál na bojiště ve dne v noci jedem'.

A ještě něco jsme si povíděli s p. Masopustom, co oba adresujeme těm, kteří nad našimi vzpomínkami ohrnuli nosy. Říkáme to prostě a klidně, neboť známe příčiny neprízně. Na pravdě nelze nic měnit. A ta je předností našich vzpomínek. Napsal-li někdo, že vzpomínky na Haška »jsou vrtáctvím, že si je redakce »Č. slova« cucá z násadky a verše že jsou podvrženinou«, pak je to tak ubohý doklad novinářské zášti, že nutno jej odbýt jen podobně: na takové vrtáctví neodpovídáme. Ale jsme ochotni pravdivost pamětí o Haškovi a jeho prací dokázati svědky. Zde jsou adresy hlavních, jichž možno se dotázati: Jan Vaněk, majitel drogerie v Kralupech nad Vltavou, František Strašlipka v Hostivicích u Prahy a Bohuš Masopust, ptáčník v Praze III., roh Karmelitské a Prokopské ulice proti Tržišti. Račte s pánové, posloužiti ...

Bohuš Masopust,
ptačník z Malé strany, jeden ze známé trojice
Hašek + Strašlipka + Masopust.